

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

**ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА**

УНІВЕРСИТЕТ ЗАХІДНОЇ МАКЕДОНІЇ (ГРЕЦЬКА РЕСПУБЛІКА)

**Всеукраїнська науково-практична конференція
з міжнародною участю**

**НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА В
УМОВАХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ**

Маріуполь – 2019

Нова українська школа в умовах викликів сучасності: зб. тез доповідей І Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2019 року / за заг. ред. Л.В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ, 2019. 248 с.

Члени редколегії:

Задорожна-Княгницька Л.В., доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Воєвутко Н.Ю., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Гріва Елені, професор прикладної лінгвістики кафедри початкової освіти Університету Західної Македонії

Мойсеєнко Р.М., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Нетребя М.М., кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Пападопулу Васілікі, професор факультету педагогіки Університету Західної Македонії

Ромашенко В.Є., кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Тимофєєва І.Б., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти Маріупольський державний університет

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету іноземних мов
Маріупольського державного університету
(протокол № 7 від 26 березня 2019 року)

**Редакція не несе відповідальності за авторський стиль праць,
опублікованих у збірнику**

Отже, недискримінаційний підхід в освіті передбачає подолання таких «непомітних» ознак, як «прихований навчальний план» і андроцентрична мова.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Іванюк І.В. Освітня політика. К.: Університет економіки та права «Крок», 2006. 172 с.
2. Керівні принципи освіти в галузі прав людини для системи середньої школи. К.: «ВАІТЕ», 2016. 52 с.
3. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні (2014). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17> (Дата звернення: 12.02.2019)
4. Хартія основних прав Європейського Союзу (2000). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_524 (Дата звернення: 12.02.2019)
5. Щербак О. І., Софій Н. З., Бович Б. Ю. Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень. Івано-Франківськ: «Лілея-НВ», 2014. 136 с.

Голюк О.А.,

канд. пед. наук, доцент,
завідувач кафедри дошкільної та початкової освіти,
*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

Пахальчук Н.О.,

канд. пед. наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти,
*Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського*

ОСОБЛИВОСТІ ПЕДАГОГІЧНОЇ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ УЧИТЕЛЕМ І УЧНЯМИ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Концепцією Нової Української Школи серед ключових компонентів задекларовано перехід до педагогіки, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками та орієнтацію на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм [1]. Цілком зрозуміло, що посилення уваги до особистості учня як вищої цінності суспільства забезпечується в процесі гуманної взаємодії вчителя і учня – головного чинника демократизації і гуманізації школи на сучасному етапі її розвитку.

Осмислення сутності гуманної взаємодії простежується в ідеях, продукованих ще Сократом, Платоном, Д.Дідро, Ж.-Ж.Руссо, Я.Коменським, Г.Песталоцці та ін. У вітчизняній науці ідеї гуманної взаємодії вчителя і учня відстоювали К.Ушинський, С.Соловейчик, В.Сухомлинський та ін. Осмислення сутності взаємодії вчителя і учня на сучасному етапі розвитку української школи здійснюється в руслі гуманної педагогіки. Великого значення в цьому контексті мають роботи Ш.Амонашвілі, І.Зязюна, В.Кан-Каліка, Н.Ничкало, О.Савченко та ін.

Взаємодія є однією з базових філософських, онтологічних категорій. Це феномен зв'язку, впливу, переходу, розвитку різних об'єктів під впливом взаємної дії один на одного, на інші об'єкти, тобто, є вихідною, базовою категорією. Особливою формою взаємодії є педагогічна взаємодія, тобто взаємодія того, хто навчає (педагога) і того, хто вчиться (учня), які спілкуються

між собою, включаються в складну систему взаємодії в освітньому процесі, що реалізується всередині освітньої системи.

Отже, педагогічна взаємодія – це цілеспрямований процес реалізації навчання, що відображає взаємну активність та взаємозумовленість дій як учителя, так і учнів у спільній діяльності з обов'язковим виникненням зворотного зв'язку і безпосереднім та опосередкованим взаємовпливом суб'єктів. В результаті такої взаємодії учні засвоюють знання, набувають умінь та навичок, між учителями та учнями панує взаєморозуміння, тісний педагогічний контакт, високий рівень пізнавальної активності учнів, взаємне задоволення спільною працею. Дидактична взаємодія має ґрунтуватися на діалогічних, суб'єк-суб'єктних засадах [2; 3; 4; 5].

Проведене нами теоретичне дослідження дозволило виділити критерій і показники педагогічної взаємодії між вчителем і учнями початкових класів:

1. Високий рівень мотивації навчання учнів. Дітям цікаво вчитися; вони помічають, що вчителю також цікаво їх навчати. На уроці панує творча атмосфера пізнання, спільного пошуку. Урок – це час спільної праці, спільного життя вчителя і учнів.

2. Взаєморозуміння між учителем і учнями. Довіра до вчителя як до фахівця — він сприймається як авторитетне джерело знань; повага до нього як до особистості. Вимоги вчителя справедливі, учні сприймають їх спокійно. Наявні контакт, взаємне бажання працювати разом.

3. Високий рівень пізнавальної активності учнів. Їхня думка розкута, вони не бояться помилитися під час розв'язання нової задачі. Можливість творчо працювати стимулює активність дітей. Вони бачать реальну зацікавленість учителя в їхніх відповідях, роздумах, висновках.

4. Взаємна задоволеність учителя і учнів спільною працею на уроці: учні збагатилися новою цікавою інформацією, виявили свої здібності, здобули визнання в класі; вчитель отримав задоволення від співпраці з учнями, від того, що віддав їм частку свого інтелектуального, духовного надбання, переконався, що його робота дала позитивні результати.

Успішності професійної діяльності вчителя сприяє організація самого навчального процесу у початковій школі на рівні міжособистісної взаємодії, коли вчитель виступає у ролі партнера учня у сумісній творчості, мисленні, співпраці, які передбачають спільний пошук та відкриття рішень, особистих підходів до педагогічних проблем, встановлення гуманістичних співвідносин між вчителем та учнями [6]. Таким чином, ми одержали логічний ланцюжок: “учень – успішна педагогічна діяльність учителя – ставлення учня до навчальної діяльності”. Це дало підстави розглядати успіх учнів як важливий чинник розвитку успішної професійної діяльності вчителя і стверджувати актуальність врахування їх поглядів для педагога.

Справою кожного педагога є організація плідної взаємодії і співробітництва суб'єктів педагогічного процесу. Тому отримання зворотного зв'язку у вигляді відгуків учнів дозволяє, на наш погляд, вчителю одержати інформацію з боку своїх вихованців і в подальшому підвищити ефективність педагогічної праці. В процесі взаємодії із учнями педагог має враховувати позицію учнів, щоб виявити

не тільки їхні, але і свої індивідуальні особливості з точки зору спільної діяльності.

Гуманні стосунки вчителя з учнем і колективом класу сприяють виробленню у кожного школяра любові і поваги до людей, чуйності, уваги, душевної щедрості, доброти, навичок гуманної поведінки. Як показав проведений нами експеримент - вчителю слід постійно здійснювати контроль за моральною стороною власної поведінки, дбати про зміцнення свого авторитету.

Таким чином, вивчення проблеми дозволили нам виокремити педагогічні умови, дотримання яких сприятимуть оптимізації педагогічного керівництва процесом формування гуманних стосунків учителя і учнів: з любов'ю й повагою ставитися до школярів, вірити в їх добрі справи, бути до них чуйним, уважним, доброзичливим, піклуватися про кожного з них окремо; ставитися до школярів вимогливо, виявляючи при цьому повагу і справедливість; бути терплячим до здійснення вихованцями негативних вчинків, наявності протилежних поглядів і переконань школярів, уміти їх переконувати і терпеливо привчати до спільної діяльності, вправляти у виробленні навичок гуманної поведінки; систематично і послідовно вивчати мотиви здійснених школярами вчинків як гуманних, так і аморальних, вивчати їх внутрішній психічний світ з тим, щоб приймати правильні рішення щодо кожного учня; постійно вивчати механізм управління процесом формування гуманних стосунків.

Отже, педагогічна взаємодія в початковій школі вимагає високої майстерності вчителя, оскільки він є головним авторитетом для молодшого школяра. Для оптимізації педагогічного керівництва процесом формування гуманних стосунків учитель повинен дотримуватись певних педагогічних умов взаємодії, що призведе до позитивних змін у стосунках учнів та учителів, а саме: встановлення гуманістичних, людиноцентристських, партнерських взаємин; усвідомлення учня як особистості й найвищої цінності; утвердження принципу: школа, учитель – для учня; прийняття за основу гнучкого управління, гуманізації взаємин “учитель-учень” довіру до людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Концепція Нової Української Школи : ухвалений рішенням колегії МОН 27 жовтня 2016 р. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (Дата звернення: 20.03.2019 р.).
2. Голюк О.А. Теоретико-методологічні засади формування діалогічної культури в майбутніх вчителів у процесі вивчення педагогічних дисциплін. Вісник Глухівського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки. Вип. 13. Глухів : ГДПУ, 2009. С. 244-252.
3. Демченко Е., Кит Г., Голюк О., Родюк Н. Развитие субъектности будущих педагогов в контексте подготовки к работе с одаренными детьми // Society, Integration, Education. Proceedings of the International Scientific Conference, May 25th-26th, 2018. – Rezekne : Rezekne Academy of Technologies, 2018. P. 507-519.
4. Каплінський В.В., Лазаренко Н.І. Наукова лабораторія педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу як школа формування професійної компетентності // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка та психологія. № 48. – Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД». С. 13–19.
5. Любчак Л. В. Роль інтерактивних технологій навчання у формуванні комунікативної компетентності майбутнього педагога // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи : зб. наук.

пр. Уманського держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / гол. ред. Н. С. Побірченко. Умань : УДПУ ім. Павла Тичини, 2007. Вип. 19. С. 28–34.

6. Башинська Т. Взаємодія вчителя й учнів у навчально-виховному процесі як педагогічна проблема. 2004. №12. С.55-58.

Колосова О.В.,

канд. пед. наук, старший викладач
кафедри дошкільної та початкової освіти,
*Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського*

ВИХОВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ГУМАНІСТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

В основу становлення сучасного суспільства мають бути покладені провідні принципи гуманізму та демократизації. Саме початкова школа має стати осередком формування активного громадянина з високим рівнем свідомості, творчої активності, відповідальності, який керується у своїй діяльності і поведінці гуманістичними цінностями.

Проблема виховання гуманістичних цінностей досліджувалася у різних аспектах: загальнотеоретичні засади гуманізації виховання молодших школярів викладені у працях Я. Коменського, А. Макаренка, В. Сухомлинського; психологічні аспекти розкриті у працях І. Беха, М. Боришевського, О. Киричука, Г. Костюка; процес формування гуманних відносин у позаурочній діяльності став предметом дослідження В. Коротєєвої, Г. Ясякевич.

Дефініція «цінність» розкривається через аналіз її соціологічної, соціокультурної, психологічної, педагогічної складових:

Складові	Визначення поняття «цінність»
Соціологічна (М. Вебер, Е. Дьоргейм, Т. Парсоне, М. Рокіг, У. Томас).	особливе суспільне явище, завдяки якому потреби й інтереси соціального суб'єкта (людини, групи людей, суспільства) переносяться на предмети і духовні надбання, надаючи їм певних соціальних властивостей з точки зору їх значення для буття даного суб'єкта
Соціокультурна (М. Бахтін, В. Воблер, К. Клакхон, П. Кребер, Е. Тейлор, Т. Уільсон)	суспільна система, в межах якої відбувається динамічний розвиток цінностей особистості з різних соціальних груп і суспільства в цілому
Психологічна (Л. Виготський, Дж. Дюї, А. Маслоу, Ш. Шварц).	біопсихічні потреби людини; вираження природних потреб людини
Педагогічна (Ш. Амоношвілі, М. Драгоманов, Ж.-Ж. Руссо, І. Сковорода, В. Сухомлинський, К. Ушинський).	пізнавально-діюча система, що є посередньою і зв'язуючою ланкою між суспільною свідомістю, ідеологією, яка закладена в систему освіти і діяльності педагога